

Wacław Walecki
(Kraków)

**BIBLIOTHECAE NEONATAE
ALBO DZIEDZICTWO ODZYSKANE,
CZYLI JAK WYKORZYSTUJEMY DO PRACY NAUKOWEJ
POLSKIE DZIEDZICTWO KULTUROWE ZA GRANICĄ
(BIBLIOTEKA NIEŚWIESKA RADZIWIŁŁÓW,
BIBLIOTEKA COLLEGIUM JEZUICKIEGO WE LWOWIE)**

Przedmiotem mojego komunikatu naukowego jest prezentacja dwóch katalogów internetowych Centrum Badawczego Bibliografii Polskiej Estreicherów, które dotyczą zbiorów bibliotecznych stanowiących polskie dziedzictwo kulturowe za granicą, konkretnie na dawnych kresach wschodnich. Są one przykładami, jak praca nad owym dziedzictwem może praktycznie służyć badaczom w Kraju, stanowiąc nieraz nieoceniony element ich warsztatu naukowego. Z chwilą utworzenia tych systemów i udostępnienia ich w Internecie otrzymaliśmy bowiem nie tylko świadectwo naszej kultury narodowej pozostającej dziś poza granicami Polski, lecz również realny materiał badawczy, służący do wielostronnego wykorzystania w zakresie badań historyczno-kulturowych, historycznoliterackich i w wielu, wielu jeszcze innych dziedzinach nauki. W sytuacji bowiem, gdy dysponujemy adresem bibliograficznym starodruku (tych bowiem najcenniejszych zasobów dotyczą nasze katalogi) i adresem bibliotecznym określającym miejsce jego przechowywania za granicą oraz sygnaturą – w kontekście realiów technicznych XXI wieku nieistotne staje się miejsce, gdzie on się znajduje, gdyż możliwość dotarcia do niego czy to poprzez ogląd osobisty, czy też poprzez sprowadzenie materiałów fotograficzno-elektronicznych jest zwykłym elementem pracy badawczej.

Oba nasze katalogi, to jest *Katalog starych druków Biblioteki Ordynacji Nieświeskiej Radziwiłłów. Druki polskie XVI-XVIII w.* z wyodrębnionym podzespołem *Katalog księgozbioru Konstancji Sapieżyny (1697-1756)* oraz drugi: *Próba rekonstrukcji Biblioteki lwowskiego Kolegium Jezuickiego (1596-1773)* obejmują zbiory rozproszone i wcielone do innych księgozbiorów (głównie naukowych bibliotek państwowych, np. starodruki tzw. pierwszej biblioteki nieświeskiej znajdują się m.in. w St Petersburgu, w Moskwie, w Helsinkach, a starodruki jezuitów lwowskich w bibliotekach Lwowa: Uniwersyteckiej i UAN¹); nasze systemy stanowią zatem w pewnym sensie również wirtualne odtworzenie dawnego zasobu, miejsca ich kolekcjonowania jako całościowego korpusu, dając nam obraz, jak wyglądała biblioteka radziwiłłowska w Nieświeżu czy też jezuicka we Lwowie i pozwalając na prowadzenie badań nad charakterem tego księgozbioru. To po wtóre.

Kolejnym, oczywistym, a już trzecim spośród całego szeregu „atutów” rozwijania tego typu rekonstrukcji polskiego dziedzictwa kulturowego w zakresie księgoznawstwa i bibliografii jest możliwość oglądu starodruków w nieznanach w Polsce egzemplarzach lub w ogóle egzemplarzy nie istniejących w krajowych bibliotekach, bezpowrotnie zatraconych na skutek działalności „kulturotwórczej” w XX w. innych naszych, tym razem zachodnich, sąsiadów. Zaś do najbardziej interesujących przygód pracowników naukowych kierowanego przeze mnie Centrum Badawczego *Bibliografii Polskiej* Estreicherów należą te cimelia, których nie odnajdujemy w polskiej bibliografii narodowej, czyli druki unikatowe, one bowiem wzbogacają naszą główną bazę, tzw. „elektronicznego Estreichera” (EBBE) (zdecydowana większość z nich nie jest odnotowana także w Centralnym Katalogu Starych Druków Polskich BN).

EBBE, nota bene, też jest nieocenionym źródłem wyjściowym do wytyczania dalszych tego typu działań naukowych, jak wskazane powyżej. Pozwala bowiem na wydobycie, poprzez przeszukiwanie jej materiału, tych jednostek bibliograficznych, które istniały w utraconych bibliotekach i podejmowanie prób ich odnalezienia. Szkoda tylko, że wielu bibliotekarzy w Polsce, z pewną panią bibliotekarką z Torunia na czele, nie odróżnia dwóch podstawowych pojęć z zakresu baz elektronicznych: biernego przeszukiwania i aktywnego wyszukania, rzucając kłody pod nogi autentycznym badaniom naukowym, ale to już temat na osobne wystąpienie.

Wskazane przeze mnie bazy znajdują się w Internecie pod głównym adresem dotyczącym Elektronicznej Bazy Bibliografii Estreichera, tj. www.estreicher.pl, w zakładce „Inne nasze bazy”. Ich autorami są wszyscy wysoko kwalifikowani bibliografowie zatrudnieni w Centrum Badawczym Bibliografii Polskiej Estreicherów w Uniwersytecie Jagiellońskim oraz liczne grono naszych współpracowników w Polsce i za granicą, zbierający się na wspólne konferencje naukowe (pierwsza, pt. *Libri Separati. Staro-*

¹ Na marginesie: znaleźliśmy też w bibliotece krasiczyńskiej Sapiehów starodruk wypożyczony z Nieświeża kilkaset lat temu i do dziś nie oddany.

druki polskie w państwowych bibliotekach Rosji, Ukrainy, Białorusi, Litwy i Łotwy od- była się jesienią 2007 roku w Krakowie, drugą, *Libri Recogniti* planujemy na jesień 2010 r., dzięki współorganizatorowi sympozjum Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na to, iż – jak widać z zapowiedzi na stronie www.estreicher.pl/Inne nasze bazy w zakresie dokumentowania zbiorów starodruków polskich na Wschodzie, zwłaszcza wcielonych do zasobów państwowych bibliotek naukowych na tamtych terenach są dość rozległe. Planujemy wytrwale działać na tym polu, mimo tego, że np. wygłoszony przed chwilą referat pt. *Księgozbiory z ziem wschodnich Rzeczypospolitej. Stan badań i postulaty badawcze* nie odnotował w ogóle istnienia naszych baz. Liczymy, że wersja drukowana referatu Pani Profesor uzupełni tę bolesną lukę

ELEKTRONICZNA BAZA BIBLIOGRAFII ESTREICHERA (EBBE)

POWSTAJE W CENTRUM BADAWCZYM
BIBLIOGRAFII POLSKIEJ ESTREICHERÓW

<p>Bibliografia Staropolska</p> <p>Książkowe stronicie Bibliografii Estreicherów</p> <p>Centrum Badawcze Bibliografii Polskiej Estreicherów</p>	<p>Bibliografia Polska Spis Chronologiczny</p> <p>Aktualny stan zawartości Bazy i uwagi dla korzystających z EBBE</p>	<p>Bibliografia XIX wieku</p> <p>Materiały do uzupełnień Bibliografii Estreicherów</p> <p>Inne nasze bazy ↙</p>
--	--	--

EBBE jest obliczonym na kilka lat projektem realizowanym w Centrum Badawczym Bibliografii Polskiej Estreicherów przy Uniwersytecie Jagiellońskim, które dysponuje wyłącznie prawami do jej opracowania. Baza obecnie znajduje się w stadium realizacji, ale już w tej chwili możliwe jest korzystanie z niej, praktycznie z miesiąca na miesiąc w coraz szerszym (pełniejszym) zakresie. W przyszłości będzie się ona składała z dwóch podzespółów, zgodnie z dwoma podstawowymi seriami Bibliografii Polskiej: staropolską i dziewiętnastowieczną oraz materiałów do przyszłych uzupełnień Bibliografii Polskiej Estreicherów. Uzupełnień tych na razie nie poddajemy opracowaniu naukowemu, zamieszczając je in extenso bez korekty, jako cytaty naukowe, na podstawie dostępnych źródeł. Owe trzy zespoły stanowią zarazem podstawę do wydania z czasem nowej edycji Polskiej Bibliografii Narodowej od czasów najdawniejszych do końca XIX wieku.

EBBE udostępnia systematycznie również zeskanowane stronicie drukowanej wersji Bibliografii Polskiej. Mamy jednak świadomość, że ta modna dziś „szkoła digitalizacji” najcenniejszych skarbów kultury polskiej może mieć zastosowanie w odniesieniu do publikacji i rękopisów o charakterze tekstowym, nie bibliograficzno-słownikowym. W odniesieniu do dzieła takiego jak ciąg sześćdziesięciu tomów „Estreicherów” nie jest przydatna. Umożliwia ona jedynie żmudne wertowanie podobizn poszczególnych stronic bez możliwości prowadzenia rzetelnej kwerendy naukowej.

Czerpanie z bazy jest na razie nieodpłatne i nie wymaga żadnych instrukcji poza podstawową umiejętnością obsługi komputera. Korzyści naukowe, jakie może dostarczyć EBBE są niewyobrażalne: poza najwyższym dostępem do tej podstawowej narodowej bibliografii polskiej w zasięgu działania Internetu, można wydobywać z bazy informacje, które nie są praktycznie do osiągnięcia metodą wertowania 60 tomów naszych serii. Na przykład możliwe jest zestawianie materiałów całej Bibliografii według najprzeróżniejszych zadanych kategorii: rodzajów druków, autorów, wydawców, chronologii, geografii, bibliotek, tematów, wątków, a także wyszukiwanie słów kluczowych zawartych w przebogatych erudycyjnie komentarzach Estreicherów pisanych do poszczególnych dzieł.

Jest rzeczą oczywistą, że takie przedsięwzięcie wymaga dużych nakładów finansowych. Im większy będzie ich napływ, tym szybciej ta elektroniczna reedycja Bibliografii Polskiej zostanie zakończona i będzie mogła służyć badaniom humanistycznym na całym świecie. Dlatego apelujemy do osób i instytucji, by zechciały uczestniczyć w finansowaniu naszych prac. Lista dobrodziejów będzie stale zamieszczana w tym miejscu a w przyszłości uzyskają oni odpowiednie uprawnienia do korzystania z zasobów EBBE. Szczegółowe informacje na ten temat można uzyskać pod adresem internetowym kierownika Centrum Badawczego Bibliografii Polskiej Estreicherów.

<p>Sponsorzy EBBE</p> <p>Lexicon Maciej Woliński Księgarnia Wysyłkowa</p>	<p>Partnerzy EBBE</p>
--	--

**KATALOGI I BAZY
CENTRUM BADAWCZEGO BIBLIOGRAFII POLSKIEJ ESTREICHERÓW
W UNIwersYTECIE Jagiellońskim
ORAZ WYDAWNICTWA COLLEGIUM COLUMBINUM**

Powrót do strony głównej

Katalogi

- **Katalog starych druków Biblioteki Ordynacji Nieświeskiej Radziwiłłów. Druki polskie XVI – XVIII w.**
  - Katalog księgozbioru Konstancji Sapieżyny (1697-1756)
- Katalog Biblioteki w Krasiczynie
- Katalog XV-wiecznych rycin w kolekcjach polskich

Bazy

- **Piśmiennictwo polskie na południowo-wschodnich kresach Rzeczypospolitej**
- Baza przysłów polskich i ich źródeł grecko-lacińskich według Grzegorza Knapskiego

Bibliografie

- **A. Jocher, Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce (w fazie testów)**
- **Indeks "Dodatków" Bibliografii Polskiej cz. III stulecia XV–XVIII**
- **Próba rekonstrukcji Biblioteki lwowskiego Kolegium Jezuickiego (1596-1773)**
  - Bibliografia judaików polskich XV–XVIII wieku
  - Bibliografia renesansu i baroku polskiego z cyberprzestrzeni wywiedziona
  - Bibliografia: Literatura rosyjska w Polsce Rosja w literaturze polskiej (za XXI wiek)
  - Bibliografia polskich przekładów literatury włoskiej XVI–XXI w.

Opracowanie redakcyjne
prof. dr hab. Wacław Walecki

Opracowanie informatyczne
Mikołaj Michalczyk

Inne nasze bazy

Katalog starych druków Biblioteki Ordynacji Nieświeskiej Radziwiłłów. Druki polskie XVI – XVIII w.

Przygotowanie Bazy dofinansowane przez
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wzszego

Powrót do strony głównej | Wybierz inną bazę
Rękopisy z nieświeskiego Archiwum Radziwiłłów w Bibliotece PAN w Kórniku

WEJŚCIE DO BAZY ← ← ←

Opracowanie naukowe:
Stanisław Siess-Krzyszkowski

Redakcja:
Stanisław Siess-Krzyszkowski, Olga Gusiewa, Irina Wielikodnaja, Sirkka Havu

Opracowanie materiałów:
Alina Baran, Beata Grzybek, Olga Gusiewa, Sirkka Havu, Agnieszka Lipińska, Magdalena Mnikowska, Magdalena Romanowska,
Danutą Siess-Krzyszkowska, Stanisław Siess-Krzyszkowski, Irina Wielikodnaja

---

Katalog starych druków Biblioteki Ordynacji Nieświeskiej Radziwiłłów w zbiorach Bibliotek: Rosyjskiej Akademii Nauk w St Petersburgu, Państwowego Uniwersytetu im. M.W. Łomonosowa w Moskwie, Narodowej Finlandii w Helsinkach i Uniwersyteckiej w Warszawie. Druki polskie XVI – XVIII w.

Baza nieświeska: całość

[katalog] [wyszukiwanie zaawansowane] [wyczyść kryteria wyszukiwania]

→

<< powrót | wybór bazy
1

Nr	▼ Nazwisko i imię/hasło ▼	Tytuł
932	Biblia, Stary Testament, Księga Psalmów	zob. Kochanowski Jan (1606, ok. 1612, 1641).
871	Jurkowski Jan.	Poselstwo Z Dzikich Pol Od Sowirzala Do Malocnotliwej Drzwiny.
798	Kochanowski Dominik Korwin .	Novvs Asserendae Immacvlatae Conceptionis Deiparae Virginis Modvs. Sacrae Scripturae & Sanctis Patribus, consentaneus. A Sanctis & Classicis Doctonbus Ecclesiae, insinuatvs. Ex principijs Venerabilis Serui Dei Ioannis Duns Scoti Doctonis Subtilis, deductus. Pmò Per A. V. P. Dominicum Corunum Kochanowski , Polonum, S. Theol. Lectorem Generalem Ord. Min. Observantium S. Francisci, Provinciae Poloniae Minoris Alumnum, composuit, & Viennae Austriae, sub annum 1666 impressus. Nunc demò, post fata Authoris. Per P. F. Franciscum Korwinum Kochanowski , Fratrem vtiem patris defuncti, in eadem Prouincia, Praedicatorum & Lectorem S. Theol. Generalem, ac actualem Cracouensem, Diffinitorem actu, Serenissimi Michaelis Poloniae Regis, Theologum, multis additionibus copiose auctus, & quadruplici Indice, Authorum, Conceptuum praedicabilium, Locorum S. Scripturae, ac Rerum notabilium, sufficienter ornatus, & iterum praelo datus. Casimiae ad Cracouam In Officinâ Typogr. Balthasari Smieszkwic, S. R. M. Typogr. Anno à Partu Virginis M. DC. LX. IX. [na frontispisie tytuł:] Novvs Asserendae Immacvlatae Conceptionis Deiparae Virginis Modvs.
609	Kochanowski Jan .	Fraszki Iana Kochanowski ego. Fraszki tym ksiągkom dzieją: kto się puścił na nie Vszczypliwym ięzykiem, za fraszkę nie stanie. W Krakowie, w Drukarniej Andreia Piotkowczyka, K. I. M. Typogr., Roku Pańskiego, 1639.
610	Kochanowski Jan .	Jan Kochanowski Cum Gratia & Prnuilegio S. R. M. Za dozwoleнием Ich M. Pánov Kochánovskich. W Krakowie. W Drukarniej Andreia Piotkow: K. I. M. Typographi Roku Pańskiego, 1639.
611	Kochanowski Jan .	Paalterz Dawidow. Przekładania Iana Kochanowski ego. [winieta] Wszystko pod rozszak Kościoła Powszechnego niech podługę. Cum Gratia & Prnuilegio S. R. M. W Krakowie, w Drukami Andreia Piotkowczyka, K. J. M. Typographi. Roku P. 1641.
866	Kochanowski Jan .	Paalterz Dawidow. Przekładania Iana Kochanowski ego. Wszystko pod rozszak Kościoła powszechnego niechay podługę. W Krakowie, w Drukami Lázarówy: Roku Pańskiego, 1606.
867	Kochanowski Jan .	Ian Kochanowski . W Krakowie, W Drukami Lázarówy, Basili Skalski. 1604.
868	Kochanowski Jan .	Fraszki Iana Kochánovského. Fraszki tym xiągkom dzieją: kto się puścił na nie Vszczypliwym ięzykiem, za fraszkę nie stanie. W Krakowie, w Drukami Lázarówy, Bazyli Skalski, Roku Pańskiego, 1604.
869	Kochanowski Jan .	Fragmenta albo pozostałe pisma Iana Kochanowski ego. W Krakowie, W Druk: Lázarówy, Bazyli Skalski, Roku Pańskiego, 1604.
872	Kochanowski Jan .	Paalterz Dawidow. Przekładania Iana Kochanowski ego. Vvszystko pod rozszak Kościoła powszechnego niechay podługę. W Krakowie, w Drukami Lázarówy: Roku Pańskiego, 1606.
873	Kochanowski Jan .	Jan Kochanowski Cum Gratia & Prnuilegio S. R. M. Za dozwoleнием Ich M. Pánov Kochánovskich. W Krakowie, w Drukami Andreia Piotkow: K. I. M. Typographi. Roku Pańskiego, 1611.
875	Kochanowski Jan .	Fraszki Iana Kochánovského. Fraszki tym ksiągkom dzieją: kto się puścił na nie Vszczypliwym ięzykiem, za fraszkę nie stanie. W Krakowie, W Drukami Andreia Piotkow: K. I. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1612.
876	Kochanowski Jan .	Fragmenta albo pozostałe pisma Iana Kochanowski ego. W Krakowie, W Drukami Andreia Piotkow: K. I. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1612.

Baza nieświeska: wybór według hasła

Katalog księgozbioru Konstancji Sapieżyny (1697-1756)

Powrót do strony głównej | Wybierz inną bazę

WEJŚCIE DO BAZY ← ←

Opracowanie naukowe:
Stanisław Siess-Krzyszkowski

Opracowanie materiałów:
Alina Baran, Beata Grzybek, Danuta Siess-Krzyszkowska

** Druki z BAN i BUM z ekslibrisem Konstancji Sapieżyny, nieodnotowane w regestrach nieświeskim i ołyckim

Baza nieświeska: wybór według proveniencji

Próba rekonstrukcji Biblioteki lwowskiego Kolegium Jezuickiego (1596-1773)

Przygotowanie Bazy dofinansowane przez
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

[Powrót do strony głównej](#) | [Wybierz inną bazę](#)

WEJŚCIE DO BAZY ← ← ←

WERSJA PDF

Skróty nazw bibliotek

BJ:
Biblioteka Jagiellońska

BKórn
Biblioteka Kórnicka PAN

BNNANULw
Biblioteka Naukowa UAN we Lwowie

Baza lwowska

[wyczyść kryteria wyszukiwania]

→ → →

<< powrót | wybór bazy

1

Nr	Nazwisko i imię/Hasło ▼	Tytuł
10	Baldelli Nicolaus (Nicola, 1589—1635), SJ.	[Theologia moralis]. In 2 t. Disputatiunum es morali Theologia, libri quinque / Scul. L. Spirainx. — Ed. 1, indicibus necessariis illustrata.
31	Bullarium Romanum.	Bullarium Romanum novissimum, a B. Leone Magno usque ad S. D. N. Urbanum VIII. ... vitas et icones omnium Pontificum ... [inclusit] : In 4 t. / Opus absolut. Laertij Cherubini. — Ed. 3 / a Angelo Maria Cherubino.
85	Ginther Antonius (1655—ok. 1724).	Mater amoris et doloris, quam Christus in cruce moriens omnibus ac singulis suis fidelibus in matrem legavit: ecce mater tua: nunc explicata per sacra emblemata .... — Ed. 2.
86	Ginther Antonius (1655—ok. 1724).	Unus pro omnibus hoc est: Christus Jesus Dei filius. — [Ed. 2].
134	Menchio Ioannes Stephanus (Giovanni Stefano, 1575—1655), SJ.	Le Stuoere ouero Trattamenti erudit ... tessute di varia eruditione, sacra, morale, e profana, nellequali si dichiarano molti passi oscuri della Sacra Scrittura, e si risolvono varie questioni amene, e si riferiscono riti antichi, & historie curiose, e profiteuoli. Diuise on sei parti. ... [In 6 v.].
135	Menchio Ioannes Stephanus (Giovanni Stefano, 1575—1655), SJ.	Le Stuoere ... tessute di vane eruditioni sacre, morale, e profane: In 3 v.
137	Meyer Livinus (Livinus de Meyer, pseud.: Eleutherus Theodorus, 1635—1730), SJ.	Historiae controversiarum de Divinae Gratiae Auxiliis sub Summis Pontificibus Sixto V., Clemente VIII. et Paulo V. Libri VI, Quibus demonstrantur ac refelluntur errores et imposturae innumerae quae in Historia Congregationum de Auxiliis / edita sub nomine Augustini Le Blanc, notatae sunt, et refutantur Acta omnia earundem Congregationum quae sub nomine Fr. Thomae de Lemos prodierunt; Autore [Meyer L.] Theodoro Eleuthero Theologo.
138	Meyer Livinus (Livinus de Meyer, pseud.: Eleutherus Theodorus, 1635—1730), SJ.	Historiae controversiarum de divinae Gratiae Auxiliis ... ab objectionibus R. P. Hyacinthi Serry vindicatae: In 3 lib. — [Acc.] Dissertationes quatuor de mente Concilii Tridentini circa gratiam physice praedeterminantem. — De mente s. Augusti. — De genuinis Pelagionorum et Massiliensium erroribus. — Responso ad F. Henricum a s. Ignatio. — [Opuscula].
187	Salinas Franciscus, de la Viñvela Navarrens (1601 lub 1607?—1689), SJ.	Commentarii literales et morales in Jonam Prothetam, quatuor indicibus illustrati : In 2 vol.

Baza lwowska: wybór według dowolnego ciągu znaków w komentarzu

Wacław Walecki

BIBLIOTHECAE NEONATAE – HERITAGE REGAINED
HOW WE USE POLISH HERITAGE ABROAD IN SCHOLARLY RESEARCH
(RADZIWIŁŁ LIBRARY IN NIEŚWIEŻ, LIBRARY
OF THE JESUIT COLLEGE IN LWÓW)

SUMMARY

The topic of this communication is the presentation of two internet catalogs pertaining to bibliographic collections which are part of Polish heritage abroad, specifically in the former Eastern Borderland territories. These catalogs are of the Radziwiłł Library at Nieśwież and the Library of the Jesuit College in Lwów. They are examples of how work on that heritage can be of practical use to researchers in Poland, often becoming an invaluable element of their scholarly resources.

Translated by Thaddeus Mirecki

